

## Posudek oponenta na diplomovou práci

*Jméno a příjmení studenta:* E. M. Mendelová  
*Název diplomové práce:* Duchovní život podle učení Abba Dorothea z Gazy  
*Oponent práce:* Doc. ThLic. Pavel Milko, PhD.

---

Studentka E. Mendelová podala práci z názvem „*Duchovní život podle učení Abba Dorothea z Gazy*“. Práce je rozdělena do pěti hlavních oddílů: Předchůdci a učitelé Abba Dorothea v Gaze, Učitelé Abba Dorothea: sv. Barsanúfios Veliký a sv. Jan Prorok, Život Abba Dorothea, Duchovní život ve spisech Abba Dorothea: rozbor a duchovní učení v nich obsažené, Vliv učení Abba Dorothea na další křesťanské autory a překlady do latiny a jiných jazyků, úvod a závěr a připojen je i výkladový slovníček. Součástí práce je čestné prohlášení diplomantky o samostatném vypracování za použití uvedené literatury, jejíž seznam je připojen na konci práce. Rozsah práce je 98 stran.

Tématem práce je tedy život, doba, dílo a učení Dorothea z Gazy, významného duchovního autora 6. století. Diplomantka se snaží nám jeho dílo představit jak z historické a systematické perspektivy, tak i jako aktuálního autora.

Po úvodu se autorka v prvních dvou kapitolách věnuje kontextu učení Dorothea z Gazy a také prostoru, kde působil, a z kterého vyrůstal – palestinskému mnišství. V dalších dvou kapitolách se věnuje životu a učení Dorothea a poté ještě zpracovává jeho pozdější vliv a překlady Dorotheových textů.

Vzhledem k tomu, že literatura k tématu v českém jazyce téměř neexistuje a ve světových jazycích není příliš rozsáhlá, není možné se držet zavedených, případně osvědčených schémat, ale je nutné zvolit a vytvořit vlastní koncepci. Zde je třeba říci, že to nikdy není jednoduché a kritika je poté snadná. Rozhodně je tedy třeba tuto práci a invenci ocenit. Jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou navíc dobře rozvrženy.

Podle mého názoru, ale kapitola o rukopisné tradici a vydáních originálního textu měla předcházet rozboru a výkladu učení. A toto je také klíčová bolest celé práce. Přestože je práce zpracována velmi pečlivě a s důrazem na detail (např. detailní popis dějin Gazy) a dokonce se autorka pokouší systematicky a do hloubky vykládat pravoslavnou spiritualitu, výsledek je poněkud rozpačitý. Autorka totiž nehodlá slevit ze všech záměrů a přitom je limitována omezeným rozsahem. Místo toho, aby kapitoly a podkapitoly vycházely přímo z výkladu Dorotheova textu, nikdy nevíme, zda jde o obecný

výklad témat hodící se pro příručku spirituality, výklad tématu z Nového zákona, etymologického výkladu, anebo výkladu Dorotheova učení, které očekáváme. Dokonce se mi nepodařilo zjistit, zda se pracuje s originálním textem, anebo zda s ruským překladem, který vznikl dávno před kritickým vydáním. Je velká škoda, že se práce nesoustředila na jedno těžké téma, ale volí si jich dokonce několik.

Věcně je zapotřebí poukázat i na další aspekty textové nejasnosti. Autorka literárně zachází s pojmy, které již v Dorotheově době měly přesný význam. Je zavádějící, aby se v práci významy střídaly, protože „čeština nesnáší opakování“ (Pozn. 263: „A poněvadž čeština nesnáší opakování, musíme tyto významy v práci střídat“). Odborný text totiž nesnáší naopak literární střídání pojmů. Vše by elegantně vyřešila práce s originálem a uvádění originálních pojmů do závorky. Autorčin přístup není nemožný, ale může být až výsledkem detailní práce a výkladu a nikoliv výchozím bodem. Jako příklad, jeden z mnoha si uveďme citát v pozn. 251: „Neboť něco jiného je vášeň a něco jiného hříchy. Neřesti jsou: hněvivost, marná sláva, rozkošnictví, nenávisť, smyslný chtíč, a tak podobně. Hříchy to jsou ovšem samotné skutky, vyplývající z těchto neřestí, kdy člověk uvede náchylnost v čin. Když svým tělem provede to, k čemu ho ponoukaly jeho náruživosti, poněvadž je možné mít (v sobě) vášnivosti, ale neuvádět je ve skutek.“ Správný překlad s originálním zněním připojuji: „Něco jiného jsou vášně a něco jiného jsou hříchy. Vášně jsou zlost, planá sláva, poživačnost, nenávisť, špatná touha a všechny takové <podobné>. Hříchy pak jsou samotné vášně in actu, kdy je někdo realizuje; tj. kdy činí skrze tělo ona díla, která mu vášně přikazují. Vášně je totiž možno mít, avšak nerealizovat je. (Ἄλλα γὰρ εἰσὶ τὰ πάθη καὶ ἄλλαι εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι· τὰ πάθη εἰσὶ θυμός, κενοδοξία, φιληδονία, μῖσος, ἐπιθυμία κακῆ καὶ ὅσα τοιαῦτα· αἱ δὲ ἁμαρτίαι εἰσὶν αὗται αἱ ἐνέργειαι τῶν παθῶν, ὅτε τις ἐνεργῶς ποιεῖ εἰσὶν αὗται αἱ ἐνέργειαι τῶν παθῶν, ὅτε τις ἐνεργῶς ποιεῖ αὐτά, ὅτε πράττει διὰ τοῦ σώματος ἐκεῖνα τὰ ἔργα ἃ ὑπαγορεύουσιν αὐτῷ τὰ πάθη. Ἀμέλει ἐνδέχεται τινὰ ἔχειν μὲν τὰ πάθη, μὴ ἐνεργεῖν δὲ αὐτά. Dorotheus, *Didascalia* 1,5). V krátkém textu je jeden pojem přeložen 4x jinak.

Dále je např. na s. 55 je uvedeno: „Jako hlavní příčiny či kořeny neřestí nazývá Dorotheos tři hlavní vášně, z nichž se rodí všechny ostatní: *chlípnost*, *chamtivost* a *marnivost*“ a odkaz na Doct. 12,131, kde je řecky: Καὶ πάντες δὲ οἱ Πατέρες λέγουσιν ὅτι ἕκαστον πάθος ἐκ τούτων τῶν τριῶν γεννᾶται πάθων, τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς φιληδονίας, καθὼς διαφόρως εἶπον ὑμῖν... Bud' jde o špatný odkaz, anebo o špatný překlad. Příkladů by bylo mnoho.

Je také jistě dobře, že se diplomantka pokouší o historicko-gramatický výklad

důležitých pojmů, ale musí si uvědomit, že podstatný vliv na asketiku, ale i obecně na teologickou terminologii měla stoická filosofie. Toto je v práci zcela pominuto, a proto jsou výklady jednotlivých pojmů podány nedostatečně.

Sečteno a podtrženo již „prosté“ podání Dorotheova učení na základě jeho textů by bylo vrcholně přínosné a bohatě by stačilo na vynikající výsledek a také vynikající hodnocení. Příliš mnoho cílů autorku zaměstnalo příliš, odvedlo od tématu a znemožnilo důkladné zpracování. Nechtěl bych, aby v posudku zaniklo ocenění volby těžkého tématu, poctivého přístupu, ale posudek musí upozornit na slabá místa, zvláště u takovéto práce, aby mohla být odstraněna.

V této podobě musím navrhnout známku velmi dobře a k obhajobě požádat o stručný výklad hlavních bodů Dorotheova učení, který bude oproštěn od obecných exkursů a bude vycházet z jeho textů.

1. 6. 2015

Doc. ThLic. Pavel Milko, PhD.